

Inhoudsopgave

I	Het decor van het klinisch gedragskundig onderzoek en van de rapportage pro Justitia	15
	<i>Timon den Boer, Hanneke Beekman & Frans Koenraad</i>	
1.1	Inleiding	15
1.2	De juridische inbedding	16
1.3	Het forensisch gehalte	17
1.4	Neutraliteit	19
1.5	Aandacht voor de rechtspositie	19
1.6	De aard van het onderzoek	20
1.7	Nuance in verantwoordelijkheid en risico	22
1.8	Multidisciplinariteit	23
1.9	Toetsing van kwaliteit en zorgvuldigheid	24
1.10	De opzet van het onderzoek en van dit boek	24
1.11	Literatuur	25
2	Het juridisch kader	29
	<i>Merel Prinsen</i>	
2.1	Inleiding	29
2.2	Gedragskundig pro Justitia-onderzoek	30
2.3	Indicaties voor onderzoek in het PBC	32
2.4	De vraagstelling aan de onderzoekers	35
	2.4.1 De standaardvraagstelling	35
	2.4.2 Het stoornisbegrip in de vraagstelling	36
	2.4.3 De schulditsluitingsgrond inzake het toerekenen	38
2.5	Bijzondere strafrechtelijke leerstukken	40
	2.5.1 Advies inzake het toerekenen	40
	2.5.2 Psychische overmacht	42
	2.5.3 Culpa in causa	42
	2.5.4 Procesbekwaamheid	45
2.6	Complicaties	46
	2.6.1 Weigeren van het onderzoek	47
	2.6.2 Ontkennen en bekennen van het tenlastegelegde	50

2.7	De rechtspositie van de onderzochte	52
2.8	Rechtspositie van de onderzoeker	54
2.9	De rol van de jurist in het PBC	56
	2.9.1 De rol van de jurist in het onderzoeksteam	56
	2.9.2 De (totstandkoming van de) rapportage	58
2.10	Ordehandhaving	60
2.11	Tot slot	62
2.12	Literatuur	62
3	Het forensisch milieuonderzoek	65
	<i>Tiny Scheurwater & Roy Zijlstra</i>	
3.1	Inleiding	65
3.2	Het forensisch milieuonderzoek	67
	3.2.1 Het vooronderzoek	69
	3.2.2 De gesprekken met de onderzochte	71
	3.2.3 Het buitenonderzoek, de informatie-inwinning bij referenten en instanties	73
	3.2.4 Moeilijk onderzoekbare verdachten	82
	3.2.5 De terugkoppeling van de ingewonnen informatie	83
3.3	Het forensisch milieuraapport	85
	3.3.1 Algemeen	85
	3.3.2 De schrijfwijzer	86
3.4	De deskundigheid van de forensisch milieuonderzoeker	88
	3.4.1 Het waken over de eigen deskundigheid en de inzetbaarheid ervan	89
	3.4.2 Intervisie en bijscholing	91
	3.4.3 Richtlijnen	91
3.5	Tot slot	92
3.6	Literatuur	93
4	De observatie op de verblijfsafdeling	97
	<i>Peter Monnee</i>	
4.1	Inleiding	97
4.2	De observandus en zijn onderzoek	98
4.3	Het dagprogramma en de afdelingsregels	102
4.4	De observandus in de groep	104
4.5	De zorgtaken	108
4.6	De observatiemethodiek	110
4.7	De fysieke beveiliging en relationele veiligheid	113

4.8	De afdeling voor weigerende observandi	115
4.9	Het deelrapport van de groepsobservatie	117
4.10	De groepsleiding als beroepsgroep	119
4.11	Literatuur	121
5	Het psychologisch onderzoek	129
	<i>Clemens Salet, Karin ten Brinck & Lotte Vermeulen</i>	
5.1	Inleiding	129
5.2	Diagnostiek	130
	5.2.1 Multidisciplinair werken	132
5.3	De forensische context	133
5.4	Het gereedschap van de psycholoog	134
	5.4.1 Voorafgaand aan het onderzoek	134
	5.4.2 Observatie en waarneming	135
	5.4.3 Gesprekken	136
	5.4.4 Testonderzoek	137
5.5	Bespreken van het tenlastegelegde	143
5.6	Overige aandachtspunten	144
	5.6.1 Interculturele diagnostiek	144
	5.6.2 Adolescenten	145
	5.6.3 Meerpersoonsonderzoek	146
5.7	Afronding van het onderzoek	146
5.8	Opleiding en beroepsgroep	147
5.9	Tot slot	148
5.10	Literatuur	148
6	Het klinisch psychiatrisch onderzoek	153
	<i>Timon den Boer</i>	
6.1	Inleiding	153
6.2	De context van het onderzoek	156
	6.2.1 De onderzoekssituatie	156
	6.2.2 Het tot stand brengen en behouden van een werkrelatie	158
	6.2.3 Forensisch psychiatrische diagnostiek	159
6.3	De taken van de psychiater	161
6.4	Psychiatrische diagnostiek in het PBC	163
	6.4.1 Werkwijze en methodiek	163
	6.4.2 Diagnostische houding	164
	6.4.3 Psychiatrisch onderzoek in engere zin	166

	6.4.4	Onderzoek naar de levensgeschiedenis en leefwereld van de onderzochte	167
	6.4.5	Het psychisch functioneren vóór en tijdens het tenlastegelegde	167
	6.4.6	Van symptomen naar stoornis en classificatie	169
6.5		Van diagnostiek naar forensische relevantie	170
6.6		Tot slot	172
6.7		Literatuur	173
7		De conclusie en het advies	175
		<i>Timon den Boer & Merel Prinsen</i>	
7.1		Alle informatie op en alle teamleden aan tafel; de laatste fase van het onderzoek	175
7.2		De beantwoording van de vraagstelling	177
	7.2.1	Al dan niet meewerken	178
	7.2.2	Diagnostiek	178
	7.2.3	Gelijktijdigheid van de diagnostiek en het tenlastegelegde	180
	7.2.4	Het verband tussen de diagnostiek en het tenlastegelegde	181
	7.2.5	Risicoanalyse	183
	7.2.6	Advisering over de gedragskundige interventie(s) en het juridisch kader	185
7.3		De juridische kaders	187
	7.3.1	De rol van de rapportage bij de sanctieoplegging	188
	7.3.2	De schakelbepaling artikel 2.3 Wfz (zorgmachtiging en rechterlijke machtiging)	189
	7.3.3	De maatregel tbs	190
	7.3.4	De gedragsbeïnvloedende en vrijheidsbeperkende maatregel	194
	7.3.5	Advisering inzake adolescenten	195
7.4		Optreden van de gedragskundige ter zitting	196
7.5		Tot slot	198
7.6		Literatuur	199
8		De kwaliteitsbewaking en ethische inbedding	201
		<i>Frans Koenraadt & Timon den Boer</i>	
8.1		Inleiding	202
8.2		Kwaliteitsbewaking	203
	8.2.1	De procesbegeleidend gedragskundige	203

	8.2.2	Andere vormen van kwaliteitsbewaking	207
8.3		Het onderzoek	208
	8.3.1	De relationele kern	208
	8.3.2	Een methodologische balans	209
	8.3.3	Het onderzoek in de tijd	210
	8.3.4	De essentie van de psychische stoornis	212
8.4		De rapportage	212
	8.4.1	Verantwoording	213
	8.4.2	Een talige exercitie	215
	8.4.3	Pro Justitia	216
	8.4.4	Maatwerk	218
8.5		De professionals	219
	8.5.1	Onafhankelijkheid	219
	8.5.2	Autonomie	221
	8.5.3	Respect	222
	8.5.4	Vertrouwelijkheid	223
8.6		De organisatie	224
	8.6.1	Minimale beperkingen	225
	8.6.2	Normalisering	226
	8.6.3	Rechtsbescherming	228
	8.6.4	Veiligheid	230
8.7		Tot slot	231
8.8		Literatuur	233
9		Het wetenschappelijk onderzoek	241
		<i>Maaïke Kempes & Niels Gelissen</i>	
9.1		Inleiding	241
9.2		Onderwerp van onderzoek: de populatie	242
	9.2.1	De populatie in getal	243
	9.2.2	Conclusie en advies in getal	244
	9.2.3	Overig onderzoek naar stoornissen en delicten	248
9.3		Onderwerp van onderzoek: de rapportage	250
	9.3.1	De totstandkoming van de rapportage	250
	9.3.2	Het gebruik maken van de rapportage door de rechter	253
9.4		Enkele beperkingen	255
9.5		Scholing	256
9.6		Tot slot	258
9.7		Literatuur	259

10	Historische wortels en recente ontwikkelingen	265
	<i>Frans Koenraad</i>	
10.1	Inleiding	266
10.2	Expertises in vroeger tijden	267
10.3	Strafrecht en psychiatrie rond de overgang naar de twintigste eeuw	269
10.4	Concentratie of spreiding van krankzinnige misdadigers	270
10.5	Plannen voor een centraal observatiestation	273
10.6	Kritiek op de Staatscommissie	274
10.7	De eerste helft van de vorige eeuw	275
10.8	De commissie-Fick	276
10.9	De oprichting	280
10.10	Baan als innovator, geneesheer-directeur en hoogleraar	281
10.11	De periode 1957-1971	282
10.12	De periode 1971-1978	283
10.13	Verhuizing en nieuwe behuizing in 1978	284
10.14	Onder één kap met het Dr. F.S. Meijers Instituut	285
10.15	De periode 1990-2004	287
10.16	Fusie met de landelijke Forensisch Psychiatrische Diensten	288
10.17	Ontwikkelingen in het observatieregime	288
10.18	Ontwikkelingen van het POK- naar het PBC-rapport	290
10.19	De veranderende populatie onderzochten	293
10.20	Verhuizing in 2018 naar onderdak in Almere	294
10.21	Tot slot	295
10.22	Literatuur	296
	Geraadpleegde jurisprudentie	307
	Auteurs	309
	Trefwoordenregister	313